

BOLALIK DA VRIDAGI HISSIY BEPARVOLIK VA KATTALAR RUHIY SALOMATLIGI NATIJALARI

Abdug'afforov Islom Xayrullo o'g'li

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Biologiya (faoliyat turlari bo'yicha)

ta'lim yo'nalishi talabasi +998908755706

abdugafforovislom544@gmail.com

Shomurotov Ulugbek Melikboboyevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti, Pedagogika va psixologiya

kafedrasi o'qituvchisi (maqola ilmiy raxbari)

ulugbekshomurotov986@gmail.com

Annotsiya

Ushbu maqolada bolalarda hissiy beparvolikning yuzaga kelishiga olib keluvchi omillar, masalan, oilaviy muhit, ota-onaning hissiy yondashuvi, ijtimoiy aloqalar va boshqa muhit sharoitlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlari: Hissiy beparvolik, bolalik davri, kattalar ruhiy salomatligi, depressiya, anksiyete ruhiy kasalliklar, oila muhit, ota-onaning roli hissiy rivojlanishi, ijtimoiy aloqalar

Аннотация

В данной статье анализируются факторы, которые приводят к возникновению эмоциональной пренебрежения у детей, такие как семейное окружение, эмоциональный подход родителей, социальные отношения и другие условия среды.

Ключевые слова: Эмоциональное пренебрежение, детство, психическое здоровье взрослых, депрессия, тревожные расстройства, семейное окружение, роль родителей, эмоциональное развитие, социальные отношения.

Annotation

This article analyzes the factors that lead to the occurrence of emotional neglect in children, such as family environment, emotional approach of parents, social relations and other environmental conditions.

Key words: Emotional neglect, childhood, adult mental health, depression, anxiety disorders, family environment, parental role, emotional development, social relationships

KIRISH

Katta yoshlilar, ayniqsa, ota-onalar bolani e'tiborsiz qoldirish g'oyasini anglay olmaydilar. Afsuski, AQShda minglab bolalarning beparvoligi bor. 2015 yil davomida, Bolalar byurosi ma'lumotlariga ko'ra, Sog'liqni saqlash va aholini ijtimoiy himoya qilish boshqarmasi tomonidan taxminan 683 ming bola mamlakatda beparvolikka uchraganlar va ularning beparvoligi tufayli befarq bo'lib qolgan. Bundan ham yomoni, büro, 2015-yilda 1 670 bolani suiiste'mol qilish yoki beparvolik tufayli o'ldirgan. E'tiroz - bu bolalarni yomon munosabatda bo'lishning eng keng tarqalgan shakllaridan biridir. Bu bolaning jismoniy va [ruhiy sog'lig'iga](#) ta'sir qilishi va uzoq muddatli oqibatlariga olib kelishi mumkin.

E'tiroz ta'rifi Federal bolalarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurash to'g'risidagi qonunni (CAPTA) qonuniy ravishda "bolaga jiddiy zarar yetkazish xavfi tug'diradigan ota-onaning yoki qaramog'ida bo'lgan shaxsning harakatlari yoki harakatsizligi" deb qonuniy ravishda belgilaydi.

Davlat qonunlari ko'pincha ota-onaning yoki qaramog'idagi ayolning zarur oziq-ovqat, uy-joy, kiyim-kechak, tibbiy yordam yoki nazoratni bolaning sog'lig'i, xavfsizligi va farovonligi xavf ostida bo'lish darajasiga etkazib bera olmasligi sifatida belgilab qo'yadi. Ayrim shtatlarda beparvolikni aniqlash istisnolari mavjud. Masalan, farzand uchun diniy e'tiqodga asoslangan muayyan tibbiy muolajalarni bekor qiladigan ota-onaga imtiyoz berilishi mumkin. Ota-onaning moliyaviy holati ham e'tiborga olinishi mumkin. Misol uchun, [qashshoqlikda yashovchi](#) ota-ona bolalarni etarlicha oziq-ovqat yoki uy-joy bilan ta'minlash uchun kurash olib borishi mumkin, agar oila moliyaviy yordam so'rab murojaat qilsa yoki ular o'zlari bor narsalar bilan yaxshi ishlayotgan bo'lsa, e'tiborsiz hisoblanmasligi mumkin.

Manfaatning asosiy turlari quyidagilardir:

- Jismoniy beparvolik - bolaning gigiena, kiyim-kechak, ovqatlanish yoki boshpana kabi asosiy ehtiyojlarini qondirish yoki boladan voz kechish.
- Tibbiy nosozlik - kerakli yoki tavsiya etilgan davolanishni ta'qiqlash yoki kechiktirish.
- Yomon nazorat - bolani o'z uyiga tek qo'ymaslik, bolani xavfsizlik xavfidan himoya qilmaslik yoki bolani etarlicha vasiyqolar bilan tark etmaslik.
- Duygusuz beparvolik - bolani oiladagi zo'ravonlikka yoki moddiy narsalarga suiiste'mol qilishga jalb qilish yoki mehr-muhabbat yoki hissiy yordam bermaslik.
- Ta'limga beparvolik - bolani maktabga kiritmaslik, bolani bir [necha bor maktabga](#) o'tkazmaslik yoki bolaning maxsus ta'lim ehtiyojlarini e'tiborsiz qoldirish.
- *E'tiroz uchun xavf omillar*-Ota-onalar farzandlarini beparvolik qilishmaydi. Biroq, turli xil omillar tufayli, ba'zi ota-onalar bolaning ehtiyojlariga etarlicha javob bera olishmaydi.

- Ba'zida beparvolik ota-onaning rivojlanishini tushunmaydigan yosh onaning ishi kabi mutlaqo beparvos. U chaqaloqni qanchalik tez-tez ovqatlantirish yoki o'zgartirish kerakligini bilmasligi mumkin.
- Boshqa holatlarda ota-onalarning ruhiy kasalligi yoki giyohvand moddalarni iste'mol qilish masalalari ularning bolalarini etarlicha parvarish qilishlariga to'sqinlik qilishi mumkin. Giyohvand moddalar ta'siriga duchor bo'lgan bir ota, uning chaqaloqni yolg'iz tashqarida sayr qilishiga to'sqinlik qila olmaydi.
- Bolalarning beparvo bo'lish xavfini oshirish uchun quyidagi omillar aniqlandi:
- *Atrof-muhit omillari* - qashshoqlik, ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning etishmasligi, mahalla ahvollari
- *Oilaviy omillar* - yakka oilaviy uy xo'jaliklari, oiladagi zo'ravonlik, oiladagi stress
- *Asosiy omillar* - ishsizlik, kam ijtimoiy-iqtisodiy ahvol, yosh onalar yoshi, ota-ona stressi, sog'liqni saqlash muammolari, aqliy kasallik, giyohvand moddalarni iste'mol qilish masalalari
- *Bolalar omillari* - rivojlanish kechikishlari
- Bolaning beparvolik belgilari
- Ko'pincha, u bolaning beparvoligi haqida ogohlantiruvchi belgilarni bilishi mumkin bo'lgan o'qituvchi yoki qiziqarli qo'shnidir. Kichkina bolalarni maktabga yoki yosh bolaga kundan-kunga tashqarida o'ynab yuradigan kamdan-kam bolani qizil bayroqlar ko'tarishi mumkin.
- Bolaning beparvoligi ehtimoli borligini ko'rsatadigan bir qator alomatlari mavjud, jumladan:
 - Maktabdan tez-tez voz kechish
 - Kerakli kiyim yo'qligi yoki ob-havoga mos kelmasligi
 - Oziq-ovqat yoki pul uchun qo'zg'aysan yoki chaqiradi
 - Doimiy ifloslangan yoki kuchli tana hidli
 - Spirtli ichimliklar yoki giyohvand moddalarni iste'mol qilish
 - Tibbiy yoki tish parvarishlash, ko'zoynak yoki immunizatsiya talab etilmaydi
 - Hech kim g'amxo'rlik qiladigan davlatlar
 - Ota-ona yoki qaramog'idagi bola bolaga g'amxo'rlik qilmasliklari mumkin bo'lgan belgilarga quyidagilar kiradi:
 - Irratsional yoki g'alati xatti-harakatlar
 - Begona yoki ruhiy tushkunlik kabi ko'rinadi
 - Bolaga befarq qarab turibdi
 - Dori vositalari yoki spirtli ichimliklar iste'mol qilish

Bolalarning e'tiborsizligi har doim ham ota-onalarning farzandlarining ehtiyojlarini qondirishning natijasi emas. ba'zan pul mablag'lari yoki resurslar etishmasligi tufayli variantlar mavjud emas. Agar ota-ona farzandlar uchun mablag'

etishmasligi tufayli g'amxo'rlik qila olmasa, ko'pincha oilaning bolaning ehtiyojlarini qondirishga yordam berish uchun xizmatlar ko'pincha qo'llaniladi

Ignabarning oqibatlari-Agar bolaning yomon ahvolidan qutulsa ham, beparvolik oqibatlari uzoq vaqtga cho'zilishi mumkin. Mana beparvolik keltirib chiqaradigan bolaning quyidagi oqibatlari bo'lishi mumkin:

- *Sog'liqni saqlash va rivojlanish muammolari* - Nolegal ovqatlanish [miya rivojlanishiga](#) putur etkazishi mumkin. Etarli immunizatsiya va tibbiy muammolar etishmasligi turli xil sog'liq sharoitlariga olib kelishi mumkin. Bolalar va o'smirlar farovonligining milliy so'roviga ko'ra, bolalarning 28 foizi surunkali salomatlik holatidan uch yil o'tib, beparvo vaziyatdan chiqib ketgan.
- *Kognitiv nuqsonlar* - tegishli stimurning etishmasligi davom etayotgan intellektual muammolarga olib kelishi mumkin. Ehtiyotkorlik tarixi bo'lgan bolalar akademik muammoga yoki kechiktirilgan yoki buzilgan [til rivojlanishiga](#) ega bo'lishi mumkin.
- *Hissiy muammolar* - E'tirozlik aloqa muammolariga, o'z-o'zini hurmat qilish muammolariga va boshqalarga tayanishda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin.
- *Ijtimoiy va xulq-atvor muammolari* - beparvolik qiladigan bolalar sog'lom munosabatlarni rivojlantirish uchun kurashishi mumkin va ular [xatti-harakatlari bilan shug'ullanishi mumkin](#) . NGMT ma'lumotlariga ko'ra, yoshlarga nisbatan yomon munosabatda bo'lganlarning yarmidan ko'pi giyohvand moddalarni suiiste'mol qilish, huquqbuzarlik, begunohlik yoki homiladorlik xavfi ostidadir.

E'tiborli bolalarni davolash

Voyaga etmagan bolani davolashda birinchi qadam bolaning xavfsizligini ta'minlashdir. Xizmat ko'rsatuvchi provayderlar xavfsizlikni kuchaytirish va resurs va ta'limga ega oilani ta'minlash orqali beparvolikni kamaytirishi mumkin.

Ba'zi hollarda bolalarni boshqa zararga yo'l qo'ymaslik uchun boshqa muhitga joylashtirish kerak bo'lishi mumkin. Bola, masalan, munosib parvarishlashni ta'minlaydigan qarindoshi bo'lishi mumkin. Xizmat ko'rsatuvchi provayderlar keyinchalik tibbiy xizmat, stomatologik parvarish yoki ta'lim xizmatlari kabi tegishli choralar bilan yordam berishi mumkin. Ruhiy sog'liqni davolash ham foydali bo'lishi mumkin. Ehtiyotkor bo'lgan bolalarga ularning his-tuyg'ularini, xulq-atvorini va tashvishlarini qondirish uchun terapevtik xizmatlardan foydalanishlari mumkin.

Bemorlarga tibbiy yordam ko'rsatish yoki ruhiy salomatlik bilan kurashish kabi davolanish ularga yordam berishi mumkin. Salomatlik inson tanasining normal faoliyat yuritishining ajralmas shartlaridan biridir. Salomatlik har bir darajadagi: biologik, ijtimoiy, shuningdek, aqliy jihatdan ko'rib chiqilganligi sababli, uni o'rganishda turli fanlar (anatomiya va fiziologiya, tibbiyot, sotsiologiya, falsafa, psixologiya) ham ishtirok etadi. Psixologiyada u shaxsiy darajada o'rganiladi.

Kattalarda ruhiy salomatlik darajasi qanday? Olimlar uchta bosqichni ajratadilar: hayotiy, ijtimoiy va ekzistensial ruhiy farovonlik.

Hayotiy psixologik farovonlik insonning biologik ehtiyojlariga, uning tanasi ehtiyojlariga mas'uliyat bilan munosabatda bo'lishini anglatadi. Bunday odam nafaqat jismoniy sog'lig'ini kuzatib boradi, balki ruhiy stress natijasida hosil bo'lgan mushaklarning qisqichlari va qobiqlariga ham e'tibor berishga harakat qiladi.

Ijtimoiy darajada, hissiy farovonlik insonning o'z ixtiyori bilan kiradigan munosabatlari bilan belgilanadi. Uning uchun eng muhimi, qonun, axloq, axloq normalari bilan belgilanadigan munosabatlardir. Ruhan barkamol inson o'z oldiga maqsadlar qo'ya oladi, unga erishish o'zi uchun ham, atrofidaogilar uchun ham foydalidir.

Ekzistensial darajadagi salomatlik shaxsning qodirligini bildiradichuqur ichki dunyoda harakat qiladi, o'z tajribasiga ishonadi. Bu darajadagi salomatlik ko'rsatkichi hayotning mazmuni, idealga intilishdir.

XULOSA

Bolaligingizdagi odatiy kunni iloji boricha batafsilroq tasvirlab bering. Sizga yoqadigan yoshni tanlang. Kunni boshdan kechirayotganda, o'sha paytda qanday his-tuyg'ularni boshdan kechirganingiz haqida o'ylash uchun alohida fikr bildiring.

Ota-onangiz sizni qiyin paytda qo'llab-quvvatlagan vaqt haqida hikoya aytib bering. Ular sizni qanday qo'llab-quvvatlashdi? Ota-onangizdan biri yoki ikkalasi ham sizni chinakam tushunishini his qilgan vaqtingizni tasvirlab bering. O'sha paytda siz hayron qoldingizmi? Ota-onangizdan biri yoki ikkalasi, masalan, g'amgin, g'azablangan, xafa bo'lgan yoki qo'rqqan kabi hissiyot so'zlarini tez-tez yoki umuman ishlatganmi?

Siz ota-onangizga juda muhtoj bo'lgan va ular sizning yoningizda bo'lmagan paytlarni eslay olasizmi? Izoh: Ushbu mashqda sabab ahamiyatsiz.

O'zingizning bolaligingizni inobatga olgan holda "Running On Empty" ning orqa qismidagi Tuyg'ular ro'yxatidan o'ting va unga mos keladigan so'zlarni ta'kidlang. Buni o'ylamang. Qaysi so'zlarni ta'kidlash kerakligini bilish uchun qo'lingizga suyaning. Siz orqaga qaytib, keyinroq qayta ishlashga urinib ko'rishingiz mumkin.

Ruhiy salomatlik bizning hissiy, psixologik va ijtimoiy farovonligimizni o'z ichiga oladi. Bu hayotni engish paytida qanday fikrlashimiz, his qilishimiz va harakatlarimizga ta'sir qiladi. Bu shuningdek, biz qanday qilib stressni engishimiz, boshqalar bilan qanday munosabatda bo'lishimiz va tanlov qilishimizni aniqlashga yordam beradi. Ruhiiy salomatlik hayotning har bir bosqichida, shu jumladan yoshimizga qarab ham muhimdir.

Ko'pgina keksa yoshdagi odamlarda ruhiy salomatlik bilan bog'liq muammolar mavjud. Ammo bu aqliy salomatlik muammolari qarishning odatiy qismi degani emas. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aksariyat keksa kattalar ko'proq kasalliklarga yoki jismoniy muammolarga duch kelishlariga qaramay, o'z hayotlaridan qoniqishadi.

Ammo ba'zida hayotdagi muhim o'zgarishlar sizni bezovtalik, stress va xafagarchilikka olib kelishi mumkin. Ushbu o'zgarishlar yaqin kishining o'limi, nafaqaga chiqish yoki og'ir kasallik bilan shug'ullanishni o'z ichiga olishi mumkin. Ko'plab katta yoshlilar oxir-oqibat o'zgarishlarga moslashadilar. Ammo ba'zi odamlar moslashishda ko'proq muammolarga duch kelishadi. Bu ularni ruhiy tushkunlik va xavotir kabi ruhiy kasalliklar xavfi ostiga qo'yishi mumkin.

Katta yoshdagi aqliy kasalliklarni aniqlash va davolash muhimdir. Ushbu buzilishlar nafaqat ruhiy azob-uqubatlarni keltirib chiqarmaydi. Ular, shuningdek, boshqa sog'liq muammolarini boshqarishingizni qiyinlashtirishi mumkin. Bu, ayniqsa, ushbu sog'liq muammolari surunkali bo'lsa, to'g'ri keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abramenkova V.V. Bolalikning ijtimoiy psixologiyasi: bolalar submadaniyatida bolalar munosabatlarining rivojlanishi. - M., 2000 yil
2. Aries F. Hayot asrlari //Tarix falsafasi va metodologiyasi. -M., 1997 yil
3. Galperin P.Ya., Zaporjets A.V., Karpova S.N. Rivojlanish psixologiyasining dolzarb muammolari. -M., 1978 yil
4. Zagvyazinskiy VI, Ataxanov R. Psixologik-pedagogik tadqiqot metodologiyasi va usullari. -M., 2001 yil
5. Kon I.S. Bola va jamiyat (tarixiy va etnografik nuqtai nazar). -M., 1988 yil
6. Kudryavtsev V.T. Inson bolaligining ma'nosi va bolaning aqliy rivojlanishi. -M., 1997 yil
7. Mixayilenko M., Korotkova N., Grigorovich L. Zamonaviy maktabgacha tarbiyachining portretiga // maktabgacha ta'lim. - 1993. - No 1. - b. 27-36
8. Ribinskiy E.M. Bolalik fenomeni zamonaviy Rossiya//Pedagogika. -1996 yil. - No 6. - p. 14-18